Total number of printed pages : 6 *NB-T/A*

2018
AO

Total marks : 80 Time : 3 hours

General Instructions :

i) Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.

ii) The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.

iii) Internal choice has been provided in some questions.

iv) Marks allocated to every question are indicated against it.

N.B:Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.

SHILEM – A (Rajem Latang)

1. **Teküboklen agüja alibaji junga züngang aser tasüngdangbatemji langzüang:**

Jungliyimti lima alir takar tetsür ka tenüng agi Longkongla liasü. Kenü la sü taka alidang tenem ozü ka la anasai yima aru. Lai tenem ozü dang pa indang tobur tajung teben (feather) ka tsükdakjang ta ashi. Ozüi aji angashia pa teben ka tsükdaktsü. Lai aji kanga junga aleper kettsü nung shibanga yur mejang. Anepdang reprangdang nung Aori kümba menüngdang amshiba lung ka dang liasü; tenempenjibo mali. Lai iba lungji kinük nung mereppoka yutsür mejang. Asüngnepji la saakdang lungji mali saka tzüshipok dang ka angu. Lai iba tzüshipokji lar ki anasa aliba mangkoterong nung mereppoka toktsü. Iba aonungji yimer ajaki angashia ammang tepeyong tanur ka kanga ajep. Anepdangji kiyonger ajak reprangi arua pongdi arung ta mesüzüker saka mangar. Tesüsa Longkongla arua mesüzüker ponger ao aser lar chir aküm. Ajaki mesüzüka pongdangdi arung ta ashinungji pa tenüng Pondangdi aja. Iba tanurji kanga asoajen tajung ka küma ain. Anungji pa tenüngji Songmaket ta aja. Tetezü tashishitsü maket. Jungliyimti alir tebur rongnung tajungtiba ka aküm. Anungji aiür dang masü kijungtsürtemia pa ang meimadok.

Kenü anogo Jungliyimti nunger yimkong lenmang api. Parnok chiyungdang aondem bendena lemsadang songmaketi abenba aondem nung an kolak 30 liasü. Saka tangar aondem nungbo mali. Joko tebur ajaki parnok kinungtsür ajaki songmaket ang meimer ta meteta aküm. Joko yimer ajaki paji tepsettsü asalendong yanglu. Kenü ajungbenaka, yimeri pa tsüngseta indoktsü yimer sentong liasü. Saka kinungtsür temeimer kar ajanga yimer miim o pai metet. Iba nüji yimer den parnok keyi arizüka aludang pai yimer tasa meteta jentet. Ano tanaben yimer miima pangjembaji tiyazü agi yimer tzüyoki aotsü aser tzü telongi Pongdangdi idaktsütsü, aser tzü nungi madokdaktsüi süng agi semsetta südaktsütsü ta tasa yanglu. Yimer tzüla ayongi tzüyoki ao. Ango pua aodang, pa azü tarok tulu

kati idaktsü aser temai madokdaktsüi süng agi semsetta südaktsü. Yimer ajak yimtaki atoker, saka songmaketbo matok nung tetsüi koda asü ta asüngdangdang atoktar ta yimertemi langzü. Tesülen, medemer kati pa indang nokleptsü aser temezüng kep ka bener adoktsü. Anungji la kanga jashi aser yimer dak mang ayangtsü bilem.

Kenü anogo tsürabur alui or külen, tanurtem ajak lai lar kidang anitena ak tepseta soruchioka parnok ajak chiyunga yutsür, lai ki shibanga yutsür mi senoktsü aser tanur ajakji rongsetta südaktsü, yamaji tasa balala atonga yimer ajak südaktsü. Joko la kisüng melitet nung kotaker dang la aniketang ta mepishi. La atutsü asoshi kotakeri anglong ka tsüdaktsü aser la iba nung soketta atu. La atudang meyipa alilen tereprang ta kotakeri ashi. Saka lar shirurutemi ayimdena otsü, otsü ta ajadang maremteti lai alilen khen reprangdang, angsüji dokdanga tsük aser kabusüng nung tsüngsetta asü. Aser lar kiset shirurutemji arem shirurutem küma ao ta otsü agi ashir.

Tasüngdangba:

(a)	Tenem ozüi la nem kechi agütsü?	**1**
(b)	Takartsürla tenüngji shiba liasü?	**1**
(c)	Songmaket aondem nung kechi liasü?	**1**
(d)	Songmaket mezüng tenüng shiba liasü aser pa komala asangur ka liasü?	**2**
(e)	Kechi tasa nung Songmaket taküm tembang?	**1**
(f)	Longkongla atutsü asoshi Kodak nungi kechi yok?	**1**
(g)	Mangkoterong nung parnok kechiba atenshi?	**1**
(h)	Agüja aliba ojangtemji ratetjang:	**1x2=2**
	(i) Tsüngseta	
	(ii) Asalendong	

SHILEM – B (Olem)

2. **Agüja aliba onük aser arrla amshia ojang 100 – 150 shi nung züluang:**

   a. Kohima nung aliba State Kaketnang ketdangsür dangi, tenüng züluoktsü aser parnoki lateta akaba mapang, aser ozüng koma asüngdanga shiti ka züluang.

   Mesüra **6**

   b. Na Woodland School nung azünger. Ner school health club-i ayongzükba 'Sali moko mamshiba anogo' mung amungba indang ner school otsü kaket nung agitsü zülu ka züluang.

3. **Ana rongnung ka shimteta ojang 50 shi nung langzüang:**

   a. Na küm tertrok (16) ajungba tasoba anogo mung nung adentsü, ner

medemer jaokba shiti ka züluang.

Mesüra **4**

b. Na yongyim (holiday) mapang sentong balala shia, ner tsürabur den sensaksem ka züluang.

SHILEM – C (Orrlem)

4. **Agüja alibatem nungi shitak telangzüba agüjang:**

(a) Mapang telemsa _____ lir. **1**

(i) Ana (ii) Asem
(iii) Pungu (iv) Pezü

(b) Tongnir ka aser Salur ka dang aliba oren dang kechi ta ajar. **1**

(i) Ayimlok oren (ii) Kezi oren
(iii) Atentep oren (iv) Mungra

(c) Oyimsü tapu kwi lir? **1**

(i) Asem (ii) Pungu
(iii) Ana (iv) Trok

(d) Mungra ya lama ka Nüngja aser lama ka _____ yayim nung aor. **1**

(i) Otisem (ii) Pukhümna
(iii) Meyongja (iv) Oti

(e) Oti aser Nendong temesüktep ojang mesüra oyim dang kechi ta ajar? **1**

(i) Rarem Leplashi (ii) Müken Nendong
(iii) Ramok Leplashi (iv) Nendong Saku

5. **Itemi Ramok oyim leni meyipang:**

(a) Ajaki Rongsen aginür. **1**
(b) Meranga inyaker nem Tsüngremi moatsütsü. **1**

6. **Itemi Jilok tongta leni meyipang:**

(a) Asenlai la yashi aru ta ashir. **1**
(b) Merenlai ozü ki tobur ajung indang thama. **1**

7. **Item oren kobala telemsa oren nungsa aden züluang:**

(a) Repabai süngdong ka lensük aser kidangi ao. **1**
(b) Alila anogo shia alui aor. **1**

8. **Oren jinutepyim terasa aser tapu kwi lir shiang.** **1+1=2**

9. **Timsü aser Rapasü oyim teratet züluang.** **1+1=2**

10. **Ao oshi agi meyipang:**

(a) Wisdom is better than strength. **1**
(b) What a blessing! **1**
(c) Love your neighbour. **1**
(d) It is raining heavily. **1**
(e) When will you return? **1**

SHILEM - D (Otsü aser Sangro)

11. **Agüja aliba nungi shitak telangzüba shimteta langzüang:**

(a) Tetemsü kinungtsü tajung kaji kinungpu asoshi _____ lir. **1**
(i) Khonang (ii) Meraket
(iii) Korang (iv) Senpet

(b) Osettsüset masübaren sobalibaji koba? **1**
(i) Kiojen (ii) Yokya sonü
(iii) Yartsüngsang (iv) Süngkong

(c) Aori aluyimba mapa nung koba mezüng inyaker. **1**
(i) Azüba (ii) Alulepden
(iii) Alu achiba (iv) Arongba

(d) S. Aowati koba sangro mejem? **1**
(i) Aokonang (ii) Ni Meteta Lir
(iii) Ayatai (iv) Lisem Manung Tenung

(e) Tebur shianga arju nung _____ mapur mali. **1**
(i) Obang (ii) Tongpu
(iii) Süngpu (iv) Tongshi

Item tasüngdangbatem ojang 20 – 25 tashi nung langzüang:

12. Lokti rajem tetezü shiang? **2**

13. Naga lima aliba süngdong tapu 6 tenüng shiang? **2**

14. Kidanger den koma awashitepa alitsü nüngdak oren pezü nung züluang. **2**

15. Kima aser yimdong tetezü kechi? **2**

16. Kechiba nokinketerji kikasüchirtem dang taoba ta züngshi? **2**

17. Rongsen tulutibaji kechi? Ibai ratetjang. **2**

Item tasüngdangbatem ojang 40 – 50 tashi nung langzüang:

18. **a.** Kishi kina yimer den kechi mapa agisa yariteptsüla? Nai angatetba kuli asem rasajang. **1+3=4**

Mesüra

b. Tokonglu ayimba jenjang telemsa shiang. Item rongnungi pezü shimteta rasajang. (2+2=4)

19. *"Changa laza tar tasen mapang Aonglar shidi benertem rishikangshi Akümdena tzüma nashi den sako maochii benshiogo par shilu jagi."* Item oren ya koba sangro nungi, aser kechi koma rishikangshi tatalokbatem tongmelang agi rasaa züluang? **1+3=4**

Item tasüngdangbatem ojang 60 – 90 tashi nung langzüang:

20.**a.** *"Aori amshiba sobaliba tamajunga liasü."*

(i) Sobaliba tamajung kar shiang. **2**

(ii) Kechiba itemji majung ta ashir rasaa shiang. **3**

Mesüra

b. *"Arem lushi aser nisung sendaktepba ajanga tajangzük angur".* Koma tesendaktep ali rasaa züluang. (5)

21. *"Ibaji ni aroka bilemdang*
Taküm den medemdanga bilemdang".

(i) Sangro mejemer shiba? **1**

(ii) Koba sangro nungi, kechi bilemdang? **1+1=2**

(iii) Item tekong ratetjang. **2**

22.**a.** *"Yimjung mapang – sümedemer, akangjungshir, yimsüyim yanglur."*

(i) Koba sangro nungi? **1**

(ii) Shibai mejem? **1**

(iii) 'Yimjung mapang', iba ya kechi dang ajar? **1**

(iv) Aortemi yimjung mapang kechisa inyak rasaa züluang? **2**

Mesüra

b. "*Par tapet tenüng nokinketer,*
Par jongki sarir nganginer
Par noklangnok, mangkodangtsü nok
Odang kepji parnok jongkok,
Oru tena shilanger."

(i) Koba sangro nungi? (1)

(ii) Shibai zülu? (1)
(iii) Iba tekong jagi kechi ashir rateta shiang? (3)

****